

CLASA A XI-A

prof. Paula Ciobîcă

ORIGINEA ȘI DEZVOLTAREA LIMBII ROMÂNE - FIȘĂ DE LUCRU -

Limba română este limba română vorbită în mod neîntrerupt în partea orientală a Imperiului Roman, în provinciile carpato – dunărene romanizate, din momentul romanizării și până în zilele noastre.

Substratul limbii române este geto – dacica vorbită înainte de ajungerea coloniștilor romani.

Stratul este reprezentat de latină (aceiași pentru toate limbile romanice).

Limbile romanice sunt: româna, franceza, spaniola, italiana, portugheza, catalana, retoromana, provensala, dalmata (dispărută).

- sec. VII – latina dunăreană se transformă în limbă română
- sec. XI – XII – unitatea limbii române se destramă și apar diferențe între dialectele din nordul și sudul Dunării.

-

Limba română are patru dialecte: **dacoromâna, aromâna, meglenoromâna și istroromâna.** Dacoromâna prezintă următoarele varietăți teritoriale numite și graiuri sau subdialecte:

- **muntenesc (în a cărui arie se disting graiurile oltenești)**
- **moldovenesc**
- **bănățean**
- **crișean**
- **maramureșean**

Intervalul cuprins între secolele XIII și XVI coincide cu perioada în care apar informații despre primele organizări politico – administrative pe pământ românesc. Apar informații despre primele organizări statale în următoarele documente: **Gesta Hungarorum** (sec. XIII), **Diploma cavalerilor ioaniți.**

Importante sunt și scrierile în slavonă de pe teritoriul românesc. Literatura română de expresie slavonă dispune și de o scriere capitală a genului parenetic (moralizator) în spațiul bizantin - **Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Theodosie** (1520 - 1521), operă de pedagogie monahică dar care are un vădit caracter enciclopedic.

Primul document atestat în limba română este **Scrisoarea lui Neacșu din Câmpulung către judele Johannes Benkner al Brașovului** (1521).

Ulterior acestuia apar **Psaltirea Scheiană, Psaltirea Hurmuzachi, Psaltirea Voronețiană și Codicele Voronețian.**

Pe lângă scrierile religioase care reprezintă traduceri și copii ale textelor slavone, în secolul XVII își face apariția literatura laică. Istoriografia este în continuare genul literar dominant.

Reprezentanții ei, **Grigore Ureche, Miron Costin, Ion Neculce, Radu Greceanu, Radu Popescu**, alcătuiesc „secțiunea de aur” a scrisului istoriografic medieval.